

Filosofie	God/goden	Mens	Wereld	Methode
Grieken en Romeinen	Goden en natuur vormen het noodlot.	De mens is goed en moet zijn menszijn verwerkelijken in vrijheid.	De wereld kan veranderen door mensenhanden. Wat we niet kunnen veranderen daar moeten we mee leren leven.	Studie van de wereld zoals die is en (zelf)kennis door zelfonderzoek en meditatie. Rationaliteit van oorzaak en gevolg.
Confucianisme	Goden zijn afwezig in de wereld.	De mens heeft rollen die hij moet vervullen. Maatschappelijke orde is belangrijker dan het individu	De wereld kent een evenwicht die de mens kan bevorderen door zijn rol goed te vervullen.	Bestuderen van historische voorbeelden van hoe goed of fout een rol vervuld werd.
Hindoeïsme	Bragman scheidt alles ook de goden.	Mens kan zich ontwikkelen tot zijn Atman weer deel heeft aan Bragman.	Wereld is schijn.	Alles wat helpt om los te laten meditatie, yoga.
Boeddhisme	Goden en mensen zijn gevolg van verknoppingen van dharma.	Mens denkt ten onrechte dat hij iets kan doen. Alle leven is lijden. (dukkha)	De wereld is schijngehalte die gevolg is van verknoppingen.	Loslaten is de enige weg uit het rad van wedergeboorte. Mededogen is goed zolang we op aarde zijn.
Taoïsme	Er zijn geen goden los van alles wat is.	Er is geen mens los van alles wat is.	De natuur is het vanzelf zo. Het verstand is een aberratie.	Het zoeken van de weg van de minste weerstand. Het verstand is belemmering.
Christendom	God is goede schepper van hemel en aarde.	De mens heeft goed en kwaad in zich en kan het goede kiezen.	Theïsme; God scheidt de wereld steeds weer. Deïsme; God scheidt de wereld en houdt zich aan de natuurwetten.	Theïsme; Kennis van kerkvaders en meditatie en mystiek. Genade gods. Deïsme; mens heeft rede gekregen om wereld te begrijpen en goed (af) te maken. Eigen rede.

Islam	God is de goede schepper en Mohammed de voorbeeldige mens.	De mens moet leven naar het voorbeeld van Mohammed	De wereld is voorstadium waarin je goed leeft met het oog op het hiernamaals.	Eerst kennis en handelen. Na 1258 gaat het niet meer om kennis, maar om zo te handelen als de profeet deed.
Descartes	God is aanwezig in mijn twijfel dus Hij bestaat.	Mens heeft de rede waarmee hij deelbare, herhaalbare wiskundige kennis kan verwerven.	De wereld is uitdrukbaar in wiskundige wetten die altijd en overal geldig zijn en de mens kan die gaan begrijpen.	Kennis staat centraal. Maar ook zelfonderzoek want het begint bij de meditatie.
Rationalisten	Menselijke twijfel/denken fundeert God of niet-God.	Menselijk denken brengt de wereld zoals wij die kunnen kennen tot stand.	De wereld op en voor zichzelf wordt steeds meer op afstand geplaatst.	Onderzoek van kennis, mens, kenapparaat en taal. Menswetenschappen.
Empiristen	Zintuigelijke waarneming fundeert waarheid, dus kennis, God is geloof.	Menselijke waarneming brengt wereld zoals wij die kunnen kennen tot stand.	De wereld op en voor zichzelf is niet zo belangrijk, als we er maar mee kunnen rekenen en bouwen.	Onderzoek van kenapparaat, logica en taal. Laatste tijd ook het brein.
Levensfilosofie	God is dood of toch niet.	Mens is vitaal element, maar weet dat zelf vaak niet.	Wereld gaat aan begrijpen, maakbaarheid en conventies ten onder.	Vooronderstellingen worden ondermijnd en kapot geslagen, oproep tot anders leven.
Existentialisme	God is dood, als credo en probleem.	Mens moet zijn vrijheid op zich nemen. De existentie schept de essentie.	Wereld is wat wij mensen er van maken.	Kritisch denken, de wereld van de anderen niet. Vaak later communisme.
Postmodernisme	God is dood, horizonverlies.	Mens is product van zijn wereld én is vrij.	Wereld is discontinu, maak van je leven een kunstwerk	Kritisch denken. Terug naar Grieken, maar ook niet westerse filosofie. (gastvrijheid)
Hedendaags	Horizonverlies als zingevingprobleem	Mens is deel van natuur, gemeenschap, wereld en individu.	Wereld is groter en chaotischer. Mondialisering. Milieu en mens worden zelf probleem.	Denken, verantwoordelijkheid nemen, kennis, economie, creativiteit en andere denkwijzen.

